

Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä 10.06.2026 § 59

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 10.06.2026

§ 59

Valtuustoaloite: Uimaopetuksen keskittäminen alakoulun tietyille vuosiluokalle oppimistulosten ja turvallisuuden parantamiseksi

3854/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

opetus- ja kasvatustoimintajohtaja Virve Jämsén, p. 044 7161 328

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

sivistysjohtaja Mäkelä Mikko

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutettu Kalle Aaltonen jätti 1.9.2025 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Tausta ja tavoite

Uimataito on kansalaistaito, joka liittyy suoraan yksilön **henkilökohtaiseen turvallisuuteen, liikuntakykyyn ja elämänlaatuun**. Erityisesti Suomessa - tuhansien järvien ja runsaan vesiliikunnan maassa - sen merkitys korostuu. On huolestuttavaa, että yhä edelleen merkittävä osa suomalaislapsista ei saavuta riittävää uimataitoa peruskoulun aikana, vaikka opetus on ollut osa opetussuunnitelmaa jo vuosikymmeniä.

Kuluneen kesän 2025 aikana Suomessa on hukkunut jo vajaa sata henkilöä, joista moni olisi voitu pelastaa, mikäli perustason uimataito ja vesipelastustaidot olisivat olleet hallussa. Nämä luvut osoittavat konkreettisesti, että uimataidon opettaminen ei ole ainoastaan liikunnallinen tai kasvatuksellinen tehtävä - vaan kansanterveydellinen ja turvallisuuspoliittinen kysymys.

Esitys

Esitän, että Lahden kaupungissa uudistetaan perusopetuksen uimaopetuksen rakenne siten, että se keskitetään pääosin alakoulun tietyille vuosiluokalle (esimerkiksi 3. tai 4. vuosiluokka) nykyisen useille vuosiluokille hajautetun mallin sijaan. Keskittämisen yhteydessä uimaopetuksen tuntimäärää kasvatetaan ja opetuksesta tehdään intensiivisempi (esim. useamman viikon uimajakso), jotta taidon oppimiseen tarvittava toistomäärä ja syventyminen voidaan saavuttaa. Nykyisellä mallilla tämä ei toteudu.

Perustelut

1. Oppimisen tehokkuus

Pedagoginen tutkimus ja motoristen perustaitojen oppimista koskeva asiantuntemus osoittavat, että fyysiset ja motoriset taidot, kuten uimataito, omaksutaan tehokkaimmin 6–10 vuoden iässä. Taitojen kehittyminen vaatii intensiivisyyttä ja toistoja - ei harvakseltaan tapahtuvia yksittäistunteja. Hajautettu uimaopetus johtaa usein pinnalliseen taitotasoon ja unohtamiseen. Keskitetty jakso parantaa merkittävästi oppimistuloksia.

2. Taidon säilyvyys

Uimataito on motorinen perustaito, joka säilyy hyvin läpi elämän, **kun se kerran opitaan kunnolla**. Kyky pysyä pinnalla ja liikkua vedessä säilyy jopa vuosikymmeniä, vaikka varsinaista uintiharjoittelua ei jatkuvasti tehtäisi. Tämän vuoksi on järkevää

investoida voimakkaammin siihen vaiheeseen, jossa taidon oppiminen on sekä tehokkainta että pysyvintä.

3. Yhdenvertaisuus ja turvallisuus

Keskittämällä ja tehostamalla opetusta voidaan paremmin varmistaa, että **kaikki oppilaat todella saavuttavat vähintään perustason uimataidon**. Tällä hetkellä osa oppilaista jää jälkeen tai ei käy uimassa riittävästi, ja tilannetta on vaikea seurata hajautetussa mallissa. Intensiteetti mahdollistaa myös erityistukea tarvitsevien lasten aiemman tunnistamisen ja jatko-ohjauksen.

4. Kustannustehokkuus

Uimaopetuksen keskittäminen yhdelle vuosiluokalle ja selkeästi rajatulle jaksolle mahdollistaa kuljetusten, opetusresurssien ja allasaikojen tehokkaamman käytön. Tämän lisäksi selkeä aikataulutus helpottaa opetuksen seuranta ja raportointia.

5. Ennaltaehkäisevä kansanterveystyö

Uimataidon varmistaminen kaikille lapsille on konkreettinen teko **hukkumisten ehkäisyssä**. Vuosittain Suomessa hukkuu 80–120 ihmistä, ja hukkumisten määrä on keskittynyt erityisesti kesäkuukausiin. Hyvä uimataito vähentää merkittävästi hukkumiskuolemien riskiä.

Yhteenveto

Keskitetty ja vahvistettu uimaopetusmalli tukisi Lahden kaupungin perusopetuksen laatua, kasvatuksellisia tavoitteita ja ennen kaikkea turvallisuutta. Se edistäisi myös yhdenvertaisuutta ja pitkävaikutteista kansalaistaitojen omaksumista. Uudistuksen myötä Lahdella olisi mahdollisuus toimia **edelläkävijänä kansallisessa uimaopetuksessa**, ja samalla vastata ajankohtaiseen huoleen hukkumistapaturmien yleisyydestä Suomessa.

Mikäli nykyinen valtakunnallinen opetussuunnitelma ei salli uimaopetuksen keskittämistä poikkeuksellisen painotetusti yhdelle vuosiluokalle, esitän samalla, että Lahden kaupunki hakee **opetushallitukselta erillistä poikkeuslupaa** kokeiluun, jossa uimaopetus järjestetään intensiivijaksona valitulla alakoulun vuosiluokalla. Kokeilun tavoitteena on tuottaa tietoa keskitetyn opetuksen vaikutuksista uimataidon oppimiseen, oppilaiden yhdenvertaisuuteen ja resurssien käytön tehokkuuteen. Samalla tämä antaa mahdollisuuden kehittää Lahden kaupungista valtakunnallinen **pilottikaupunki**, joka voi toimia suunnannäyttäjänä muille kunnille opetuksen kehittämisessä ja lasten vesiturvallisuuden edistämässä.

Uimaopetuksen keskittäminen: Tutkittuun tietoon perustuva malli

1. Motoristen taitojen oppiminen on tehokkainta varhaiskouluiässä

Motoriset perustaidot, kuten uimataito, omaksutaan tehokkaimmin noin 6–10 vuoden iässä. Tällöin hermosto on erityisen muovautuva ja vastaanottavainen uusille liiketaidoille, ja lapsen liikunnallinen oppimiskyky on parhaimmillaan.

(Lähde: Gallahue & Ozmun, 2006: Understanding Motor Development)

2. Oppiminen vaatii intensiteettiä ja toistoja

Motoristen taitojen kehittyminen ei tapahdu satunnaisilla yksittäistunneilla, vaan vaatii toistoja, rytmitystä ja intensiivistä harjoittelua. Pitkät tauot hidastavat oppimista, ja osa taidoista jää kehittymättä ilman riittävää altistumista.

(Lähde: Schmidt & Lee, 2011: Motor Learning and Performance)

3. Hajautettu malli ei takaa oppimistuloksia

Useat selvitykset (mm. Kuntaliitto, Liikkuva koulu -ohjelma) ovat osoittaneet, että hajautettu uimaopetusmalli ei takaa kaikkien lasten uimataitoa. Etenkin resurssien, sijaintien tai taustojen osalta eriarvoisessa asemassa olevat oppilaat jäävät helposti jälkeen.

Myös Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto (SUH) suosittelee keskitettyä ja tehostettua opetusmallia, joka antaa kaikille oppilaille aidon mahdollisuuden saavuttaa uimataito.

(Lähteet: SUH, Kuntaliitto 2017, Liikkuva koulu -selvitykset)

4. Uimataito säilyy pitkäkestoisena perustaitona

Hyvin opittu uimataito säilyy ihmisellä vuosikausia – jopa vuosikymmeniä – vaikka aktiivinen uintiharjoittelu päättyisi. Perustaito, kuten pinnalla pysyminen ja vedessä liikkuminen, palautuu usein myös pitkän tauon jälkeen.

(Lähde: Magill & Anderson, 2014: Motor Learning and Control)

5. Kansanterveyden ja turvallisuuden näkökulma

Hukkumiset ovat Suomessa edelleen merkittävä kansanterveydellinen ongelma. Vuonna 2025 (tilanne 25.8. mennessä) on hukkunut jo 86 henkilöä – monien tapausten yhteydessä korostuu uimataidon puute tai sen riittämätön taso.

Sekä WHO että SUH korostavat lasten uimataitoa keskeisenä hukkumistapaturmien ehkäisyn välineenä.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Lahden kaupunginvaltuustossa on jätetty valtuustoaloite, jossa tuodaan esiin huoli lasten ja nuorten uimataidon heikkenemisestä sekä uimaopetuksen järjestämisestä Lahden perusopetuksessa. Aloitteessa korostetaan uimataidon merkitystä keskeisenä turvallisuustaitona sekä osana lasten ja nuorten hyvinvointia ja yhdenvertaisia oppimismahdollisuuksia. Lisäksi aloitteessa kiinnitetään huomiota siihen, että uimaopetuksen toteuttaminen osana koulupäivää kohtaa käytännössä useita haasteita, jotka voivat johtaa epätasa-arvoisiin tilanteisiin oppilaiden välillä.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupungin tulee tarkastella uimaopetuksen nykytilaa perusopetuksessa sekä arvioida keinoja, joilla uimaopetusta voitaisiin vahvistaa ja kehittää suunnitelmallisesti ja yhdenvertaisesti. Aloitteessa toimenpiteeksi ehdotetaan, että Lahden kaupunki keskittäisi uimaopetuksen järjestämisen tietyille alakoulun vuosiluokille, joiden aikana uimaopetus toteutettaisiin useamman viikon intensiivijaksona nykyisen hajautetun mallin sijaan.

Uimataito perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa

Uimaopetus on osa perusopetuksen liikunnan opetusta, ja sen toteutus sekä eteneminen on määritelty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa seuraavasti:

1. - 2. lk: T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito
3. – 6. lk: T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä
7. – 9. lk: T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti liikunnan opetuksessa uimataidon oppiminen rakentuu koko koulupolun ajan portaittain siten, että alkuvaiheessa painottuu veteen totuttautuminen, jota seuraa perusuimataidon saavuttaminen sekä myöhemmissä vaiheissa uima- ja pelastautumistaitojen vahvistaminen.

Perusopetuksen arviointikriteereissä on määritelty 9. vuosiluokan päätteeksi osaamisen kuvaukset arvosanoille 5 (välttävä), 7 (tyytyttävä), 8 (hyvä) ja 9 (kiitettävä). Välttävällä tasolla oppilas osaa uida 10 metriä, tyydyttävällä tasolla 50 metriä käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa viisi metriä. Hyvällä tasolla oppilas

täyttää pohjoismaisen uimataidon kriteerin sekä osaa pelastautua ja pelastaa vedestä, ja kiitettävällä tasolla oppilas ui sujuvasti kahdella uintitavalla sekä hallitsee monipuoliset pelastautumis- ja pelastamistaidot. Suomessa uimataidon määritelmänä käytetään pohjoismaista uimataitomääritelmää, jonka mukaan uimataitoinen henkilö pystyy pudottuaan syvään veteen, pää veden alla, nousemaan pintaan ja uimaan yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selällään.

Uimaopetuksen järjestämisen nykytila Lahden perusopetuksessa

Lahden perusopetuksessa uimaopetus järjestetään keskitetysti 1.–3. vuosiluokkien oppilaille lukuvuosittain vahvistettavan työsuunnitelman mukaisesti. Vuosiluokilla 4–6 uimaopetus toteutetaan osana liikunnan opetusta luokanopettajan toimesta ja vuosiluokilla 7–9 uimaopetuksesta vastaa liikunnanopettaja. Perusopetus kilpailuttaa uimaopetuksen järjestämisen 1.–3. vuosiluokille ja vastaa kuljetusten tilaamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista. Uimaopetuksen järjestäjä laatii uimaopetukseen opetusryhmille aikataulut ja vastaa opetuksesta. Edellisinä lukuvuosina sopimus uimaopetuksen toteutuksesta on ollut Lahden Uimaseuran kanssa.

Lukuvuonna 2024–2025 uimaopetuksen kustannukset koostuivat Lahden Uimaseuran järjestämästä opetuksesta sekä oppilaskuljetuksista. Uimaopetusta järjestettiin yhteensä 603 uintikertaa, joista 1.–2. vuosiluokkien oppilaille toteutui neljä uintikertaa ja 3. vuosiluokan sekä erityisluokkien oppilaille kolme uintikertaa lukuvuoden aikana.

Uimaopetuksen kustannukset olivat yhteensä 52 650 euroa. Kuljetuksia järjestettiin 403 edestakaista matkaa, joiden kokonaiskustannukset olivat 27 775 euroa. Koulupäivän aikana toteutuva uimaopetus tapahtuu uimahallien normaalin asiakastoiminnan ohella.

Vuosiluokilla 4–6 uimaopetus ei ole toteutunut yhdenvertaisesti kaikkien oppilaiden osalta. Uimahalliin lähtevän ryhmän mukana on oltava kaksi aikuista, joista opettaja vastaa toisen pukuhuoneen valvonnasta sekä itse opetuksesta. Toisen aikuisen tehtävänä on valvoa toista pukuhuonetta sekä huolehtia turvallisuudesta puku- ja pesutiloissa.

Vuosiluokilla 7–9 uimaopetuksen järjestäminen on osin joustavampaa. Opetus toteutetaan yleensä sukupuolen mukaan eriytyissä, pienemmissä ryhmissä, eikä kahden aikuisen valvontaa aina tarvita. Liikunnanopettaja vastaa omasta ryhmästään, ja oppilaat voivat tietyissä tilanteissa kulkea uimahallille ja takaisin itsenäisesti. Itsenäiseen kulkemiseen liittyy kuitenkin kysymyksiä erityisesti niiden oppilaiden osalta, joilla ei ole koulumatkakorttia.

Mikäli uimahalli ei ole koululta jalan saavutettavissa, kuljetuksista aiheutuu koululle lisäkustannuksia, sillä ne jäävät pääsääntöisesti koulun maksettaviksi. Vaikka Lahdessa oppilasryhmillä on käytössään maksuton paikallisliikenne, on sen käyttö rajattu klo 9–15 väliselle ajalle.

Koulu-uinnin järjestäminen 4.–9. luokkien oppilaille opettajien näkökulmasta

Koulujen liikuntakasvatusohjelman yhdysopettajien kautta kouluille välitetyn kyselyn avoimeen kysymykseen ”Mitä keinoja näet realistisina uimaopetuksen vahvistamiseksi Lahden perusopetuksessa?” vastanneiden vastauksissa nousee esiin laaja yksimielisyys siitä, että nykyinen uimaopetus ei ole riittävää eikä yhdenvertaista, erityisesti vuosiluokilla 4–6. Vastauksissa korostuu huoli siitä, että kaikki oppilaat eivät saa opetussuunnitelman mukaista uimaopetusta tasavertaisesti.

Useat vastaajat tuovat esiin, että uimaopetuksen ja siihen liittyvän turvallisuuden vastuu kohdistuu nykyisellään kohtuuttomasti opettajille. Opettajat kokevat

mahdottomaksi vastata samanaikaisesti opetuksesta, oppilaiden valvonnasta sekä turvallisuudesta altaalla ja pukutiloissa. Selkeänä toiveena esitetään, että uimaopetus toteutettaisiin koulutettujen, ulkopuolisten uimaopettajien toimesta ja että käytettävissä olisi riittävät valvontaresurssit.

Vastauksissa toistuvat myös useat rakenteelliset haasteet, jotka vaikeuttavat uimaopetuksen järjestämistä. Näihin kuuluvat kuljetuksiin liittyvät kustannukset ja aikatauluongelmat, julkisen liikenteen rajaukset, allastilojen niukkuus sekä opetuksellisesti puutteelliset tilat. Lisäksi esiin nousevat koulupäivän rakenteisiin liittyvät haasteet, kuten lukujärjestykset ja kouluruokailu sekä henkilöstöpula, erityisesti toisen vastuullisen aikuisen saatavuus ja henkilökunnan sukupuolijakauma.

Enemmistö vastauksista painottaa, että uimaopetuksen kehittämisen painopisteen tulisi olla alakoulussa, erityisesti vuosiluokilla 1–6. Tätä perustellaan sillä, että nuoremmat oppilaat ovat motivoituneempia ja oppimisvalmiimpia, eikä taitotaso ole vielä ehtinyt eriytyä liikaa. Yläkoulussa uimaopetukseen osallistuminen koetaan osin heikoksi ja resurssien käyttö tehottomaksi.

Lisäksi vastauksissa korostetaan yhdenvertaisuuden ja sensitiivisyyden merkitystä. Tarvetta nähdään sensitiivisille ratkaisuille erityisryhmien osalta, kuten murrosikäisten oppilaiden, kehonkuvaan liittyvien haasteiden tai uskonnollisten syiden huomioimisessa. Myös erillisten ryhmien tarve, esimerkiksi yläkoulussa ei-sekaryhminä toteutettava uimaopetus, nousee esiin. Nykytilanne koetaan eriarvoistavana, sillä ne oppilaat, jotka eniten tarvitsisivat uimaopetusta, jäävät usein opetuksen ulkopuolelle.

Kehittämisehdotukset ovat vastauksissa konkreettisia ja toistuvia. Esille nousevat muun muassa kaupungin tukema uimapassimalli, uimataidottomille suunnattu tuki- ja lisäuimaopetus, intensiiviset uimaopetusjaksot alakoulussa sekä tarvittaessa iltapetukseksi toteutettavat ratkaisut. Lisäksi ehdotetaan uimakoulujen ja

kerhotoiminnan kehittämistä esimerkiksi Harrastamisen Lahden mallin yhteydessä sekä uuden tai paremmin opetuskäyttöön soveltuvan uimahallin tarvetta.

Uimataidon edistäminen Lahdessa tulevaisuudessa

Uimataidon edistäminen Lahdessa perustuu nykytilanteessa vahvaan yhteistyöhön vesiliikuntaseurojen kanssa, joilla on keskeinen rooli sekä koulu-uintien tukemisessa että laajemmin uimaopetuksen järjestämisessä eri kohderyhmille, sekä olemassa olevien allastilojen tehokkaassa hyödyntämisessä. Tulevaisuudessa uimataidon edistämistä vahvistetaan ratkaisevasti vesiliikuntakeskuksen toteuttamisen kautta, jossa keskiössä ovat yhteistyön tiivistäminen sekä tarkoituksenmukaiset, riittävät ja monikäyttöiset tilaratkaisut, kuten opetus- ja nuorisoaltaat, jotka mahdollistavat uimaopetuksen määrän kasvattamisen, laadun parantamisen ja entistä paremman saavutettavuuden eri asiakasryhmille. Samalla luodaan edellytykset entistä suunnitelmallisemmalle yhteistyölle vesiliikuntaseurojen kanssa, mikä vahvistaa uimaopetuksen kokonaisuutta ja lisää tarjontaa kaupungin alueella.

Perusopetuksen lisäksi uimaopetusta Lahdessa järjestetään kesäisin kaupungin liikuntapalveluiden toimesta alkeisuimakouluina Lahden uimahallissa. Talvikaudella uimaopetusta on tarjolla vesiliikuntaseurojen järjestämänä. Yleisesti uimaopetuksen järjestämisen haasteina ovat erityisesti allastilojen vähyys Lahdessa, opetusaltaiden rajallinen saatavuus sekä uimaopetuskelpoisen henkilöstöresurssin riittämättömyys, minkä takia uimaopetuksen järjestämiseksi paikallisilla vesiliikuntaseuroilla on keskeinen rooli.

Lahden kaupungissa on käynnistynyt Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama Uimataito kaikille -hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa perusopetuksen uimataidon opetusta sekä parantaa oppilaiden uimataitoja ja vesiturvallisuustaitoja vuosiluokilla 1–9. Lahdelle myönnetty valtionavustus on 60 000 euroa (80 %), ja hankkeen omarahoitusosuus on 15 000 euroa (20 %). Avustuksen käyttöaika on 1.1.2026–31.7.2027. Hanke toteutetaan perusopetuspalveluiden ja

liikuntapalveluiden sekä Lahden Uimaseura ry:n yhteishankkeena, ja sen toimenpiteet kohdennetaan lukuvuoden aikana Lahden alakoulujen 4.–6.-luokkien uimaopetukseen ja vesiturvallisuustaitoihin. Hankkeen avulla laajennetaan uimaopetuksen toteutus tasavertaiseksi kaikille vuosiluokkien 4–6 oppilaille, joiden uimaopetus ja vesiturvallisuustaitojen vahvistaminen ei tällä hetkellä toteudu yhdenvertaisesti. Kaikilta näiltä vuosiluokilta löytyy heikon uimataidon omaavia oppilaita ja näiden vuosiluokkien uimaopetusta ei ole tähän mennessä toteutettu systemaattisesti. Muutoksella tavoitetaan noin 3 000 oppilasta. Lukuvuodeksi 2026–2027 saadun valtionavustuksen avulla perusopetuksen opettajille suunnattu uimaopetuksen täydennyskoulutus ammattilaisten johdolla vahvistaa osaamista ja madaltaa kynnystä toteuttaa uimaopetusta osana koulupäivää. Tämän lisäksi hankkeen aikana vahvistetaan henkilöstön kulttuurisensitiivistä ja kielitietoista uimaopetusosaamista ja kehitetään pysyvää kunnallista toimintamallia uimataidon tukemiseksi. Hanke toteutetaan edellä kuvatun kaltaisena, mikäli Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy Lahden kaupungin lähettämässä muutoshakemuksessa esitetyt tarkennukset.

Uimataidon kehittäminen ja ylläpitäminen on yhteiskunnallinen tehtävä, joka edellyttää pitkäjänteistä yhteistyötä kaupungin, vapaa-ajan toimijoiden, kolmannen sektorin sekä perheiden kesken. Koulun rinnalla kaupungin liikuntapalveluilla ja vapaa-ajan palveluilla on keskeinen rooli uimataitoa tukevien rakenteiden, toimintamallien ja harrastusmahdollisuuksien tarjoamisessa, kun taas perheillä on merkittävä vastuu lasten uimataidon varhaisessa tukemisessa ja ylläpitämisessä. Laajentamalla koulu-uinnin systemaattista ja säännöllistä toteutumista koskemaan koko alakoulua, on tarpeen tarkastella, voidaanko lasten ja nuorten uimataitoa edistää muilla keinoin. Voidaanko uimataitoa vahvistaa muun muassa uimapassin käyttöönotolla kirjastokortin kaltaisena kannustavana välineenä, uimakerhojen toteuttamisella osana Harrastamisen Lahden mallia sekä järjestämällä maksuttomia, profiloituja uimakouluryhmiä lomaviikoille ja uimaleirejä kesäkauden

Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä 10.06.2026 § 59

alkuun? Toiminnan järjestämisen ja mahdollistamisen lisäksi uimataidon merkityksestä on tärkeää viestiä aktiivisesti huoltajille, erityisesti huomioiden uimataidon herkkyyskausi alle kouluikäisenä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -